

رابطه بین صمیمیت زناشویی، الگوهای ارتباط زناشویی و همدم طلبی -  
دوری گزینی کارکنان متأهل دانشگاه خوارزمی

شیوا فرمانی شهرضا<sup>۱</sup>

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

محسن رسولی

استادیار مشاوره، دانشگاه خوارزمی

علی قائدنیای جهرمی

کارشناس سلامت اجتماعی، معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی البرز

پذیرش: ۹۱/۱۱/۸

دریافت: ۹۱/۷/۱

---

چکیده

**هدف:** صمیمیت فرایند تعاملی که در آن افراد تلاش می‌کنند به یکدیگر نزدیک شوند و شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان در احساسات، افکار و رفتارشان را کشف کنند. هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی بین الگوهای ارتباطی با صمیمیت زناشویی و همدم طلبی و دوری گزینی بود.

**روش:** روش این تحقیق توصیفی-مقطعی بود، نمونه پژوهش شامل ۱۰۰ نفر زن و مرد متأهل بود که از جامعه کارمندان متأهل دانشگاه تربیت معلم (خوارزمی) در سال ۱۳۹۱ به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌ی صمیمیت واکر و تامپسون (۱۹۸۳)، پرسشنامه‌های الگوهای ارتباطی کریستنسن و سولاوای (۱۹۸۴) و پرسشنامه‌ی همدم طلبی-دوری گزینی برنشتاین و همکاران (۱۹۸۵) استفاده شد. داده‌های پژوهش با روش همبستگی

---

1. sh.farmani.shahreza@gmail.com

پیرسون، رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

**یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد که ارتباط مثبت و معنادار بین صمیمیت زناشویی و همدم طلبی، صمیمیت زناشویی و الگوی ارتباطی سازنده متقابل، همدم طلبی و الگوی ارتباطی سازنده متقابل وجود دارد، و ارتباط منفی و معنادار بین صمیمیت زناشویی و الگوی ارتباطی زن توقع / مرد کناره‌گیری، همدم طلبی و الگوی ارتباطی زن توقع / مرد کناره‌گیری، همدم طلبی و الگوی ارتباطی مرد توقع / زن کناره‌گیری، همدم طلبی و الگوی ارتباطی اجتناب متقابل وجود داشت. همچنین نتایج نشان داد متغیرهای همدم‌طلبی، ارتباط سازنده متقابل و ارتباط توقع / کناره‌گیری صمیمیت زناشویی را به صورت معناداری پیش‌بینی می‌کند.

**نتیجه‌گیری:** اگر ارتباط بین زن و شوهر یک ارتباطی سازنده و متقابل باشد، میزان همدم طلبی و صمیمیت بین آن‌ها افزایش پیدا کند و دوری‌گزینی بین آن‌ها کاهش می‌یابد.

**واژگان کلیدی:** صمیمیت زناشویی، الگوهای ارتباطی، همدم طلبی، دوری‌گزینی.

## مقدمه

این اعتقاد وجود دارد که همه انسان‌ها یک نیاز پایه و اساسی به برقراری روابط صمیمانه و یک میل وافر به تعلق داشتن، دارند. برای دست یافتن به این نیاز و رشد صمیمیت، ازدواج یک فرصت منحصر به فرد در اختیار می‌گذارد که فراتر از روابط صمیمانه با دوستان و خویشاوندان است (جعفری راد، کشاورز و خلیلیان، ۱۳۸۱).

ازدواج نقش اساسی در تعالی و سلامت روانی انسان‌ها دارد، مطالعات زیادی نشان داده‌اند که معمولاً افراد متأهل، سالم‌تر و شادترند (وایت، ۱۹۹۴؛ نقل از مایرز و لاندسبرگر<sup>۱</sup>، ۲۰۰۲). برای بسیاری، کسب خشنودی از رابطه زناشویی مهم‌ترین منبع خشنودی حتی مهم‌تر از منابعی همچون کار، دوستان و حتی فرزندان به شمار می‌آید (گلن و ویور<sup>۲</sup>، ۱۹۸۱؛ نقل از رسولی، ۱۳۸۰).

رضایت زناشویی یک ابزار کلی از وضعیت رابطه زناشویی و یا رابطه عاشقانه کنونی فرد است و می‌تواند انعکاسی از میزان شادی افراد از روابط زناشویی و ترکیبی از خشنود بودن به واسطه بسیاری از عوامل مختص رابطه زناشویی باشد (احمدی، نبی پور، کیمیایی و افضلی، ۱۳۸۴).

کاپلان و مادوکس<sup>۳</sup> (۲۰۰۲، نقل از رسولی، ۱۳۸۰) بیان می‌کنند که رضایت زناشویی یک تجربه شخصی در ازدواج است که تنها توسط خود فرد در پاسخ به میزان لذت رابطه زناشویی قابل ارزیابی است. عوامل بسیاری هستند که در زندگی مشترک بر روی رضایت زناشویی تأثیرگذار هستند، یکی از این عوامل صمیمیت بین زن و شوهر است. صمیمیت به عنوان توانایی ارتباط با دیگران با حفظ فردیت تعریف می‌شود. این گونه تعاریف مبتنی بر خویشتن، حاکی از آن است که فرد به درجه‌ای از رشد فردی دست یابد تا بتواند با دیگران رابطه صمیمانه برقرار کند. صمیمیت یکی از مهمترین فرایندهای به کار رفته برای توصیف

1. Meyers & Landsberger  
2. Glenn & Weaver  
3. Kaplan & Maddux

روابط نزدیک است که روابط عاشقانه را در برمی‌گیرد؛ اما به آنها محدود نمی‌شود (بروقانی، حامدی نیا، اسد و زارعی، ۱۳۸۹). به نظر هات فیلد (۱۹۸۸؛ به نقل از باقری، ۱۳۸۹) صمیمیت فرایندی تعاملی است که در آن افراد تلاش می‌کنند به یکدیگر نزدیک شوند و شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان در احساسات، افکار و رفتارها را کشف کنند. محور این فرایند، شناخت، درک، پذیرش، همدلی با احساسات فرد دیگر و قدردانی یا پذیرش دیدگاه منحصر به فرد، فرد دیگر از دنیاست. صمیمیت یک نیاز اساسی و واقعی انسان است و تنها یک تمایل یا آرزو نیست (باگاروزی، ۲۰۰۲). صمیمیت به طور کلی به عنوان بخشی ضروری از یک رابطه در نظر گرفته می‌شود (دوئاد، ۲۰۰۶). تعاریف قراردادی از صمیمیت، شامل عوامل مرتبط با نزدیکی، بی‌پرده‌گویی، تقسیم کار، تمایلات جنسی و مهر و عاطفه می‌باشد (هزاوه‌هی، پیرزاده، انتظاری و حسن‌زاد، ۱۳۸۹). لابتی و همکاران صمیمیت را به صورت تقسیم شادی‌ها و احساسات آزاردهنده و ترس از جریحه‌دار شدن احساسات، تعریف می‌کنند و این احساسات، ذات وجود ما هستند (ثباتی و فلاح، ۱۳۸۹).

مفهوم‌پردازی رایج از صمیمیت؛ سطح نزدیکی به همسر، به اشتراک‌گذاری ارزش‌ها و ایده‌ها، فعالیت مشترک، روابط جنسی، شناخت از یکدیگر و رفتارهای عاطفی نظیر نوازش کردن است. فردی که میزان بالای صمیمیت را تجربه می‌کند، قادر است خود را به شیوه مطلوب‌تری در روابط عرضه کند و نیازهای خود را به شکل مؤثرتری به شریک و همسر خود ابراز کند. رضایت زناشویی می‌تواند در زوج‌هایی که میزان صمیمیت بالاتری دارند، بیشتر باشد به عبارتی، زوج‌هایی که صمیمیت بالاتری دارند، ممکن است قابلیت بیشتری در مواجهه با مشکلات و تغییرات مربوط به رابطه خود، داشته باشند و در نتیجه رضایت زناشویی بالاتری را تجربه کنند (پاتریک، سلز، گیوردانو و تولراد، ۲۰۰۷).

1. Duad
2. Patrick, Sells, Giordano & Tollerud

با توجه به تعریف ذکرشده می‌توان مؤلفه‌های صمیمیت را به نه حیطه تقسیم کرد: صمیمیت هیجانی<sup>۱</sup>، صمیمیت روان‌شناختی<sup>۲</sup>، صمیمیت عقلانی<sup>۳</sup>، صمیمیت جنسی<sup>۴</sup>، صمیمیت بدنی<sup>۵</sup>، صمیمیت معنوی<sup>۶</sup>، صمیمیت زیباشناختی<sup>۷</sup>، صمیمیت اجتماعی و تفریحی<sup>۸</sup> و صمیمیت زمانی (باگارورز، ۲۰۰۲؛ نقل از ذوالفقاری، ۱۳۸۷؛ گلستان، اخوان و فلاح، ۱۳۸۷).

عوامل مؤثر زیادی در صمیمیت زناشویی وجود دارد از جمله تمایز بین افراد، استقلال آن‌ها، الگوهای ارتباطی بین زن و شوهر و همدم طلبی یا دوری‌گزینی. پژوهشگر قصد دارد بعضی از این عوامل (الگوهای ارتباطی و همدم طلبی-دوری‌گزینی) را بسنجد و رابطه بین آن‌ها را بررسی نماید. حال این سؤال پیش می‌آید که چرا از بین این عوامل در این پژوهش به این دو متغیر پرداخته شده است؟ خانواده، ساختاری است که عملکرد آن از طریق الگوهای مراوده‌ای شکل می‌گیرد. خانواده‌ای تأثیرگذار است که در آن زن و شوهر بارها با هم گفت‌وگو می‌کنند تا میزان صمیمیت زناشویی را افزایش دهند و الگوهای ارتباطی‌شان را در این گفت‌وگوها شکل می‌دهند (مینوچین، ۱۹۷۴؛ نقل از ثنایی، ۱۳۸۰)؛ بنابراین همدم طلبی بین زن و شوهر و الگوهای ارتباطی می‌تواند بر روی صمیمیت بین زن و شوهر تأثیر گذارد.

یکی از عوامل مؤثر بر صمیمیت زناشویی ارتباط و نحوه برقراری ارتباط بین زن و شوهر است. روابط صمیمانه همواره با پیامدهای سلامت بهتر ارتباط داشته و روابط صمیمی‌تر، ارتباط را قوی‌تر می‌سازد (لويس، مک براید، پولاک، پولود، باترفیلد و امونز، ۲۰۰۶؛ از پاتو، حقیقت و حسن آبادی، ۱۳۹۲). می‌توان گفت یکی از طولانی‌ترین و عمیق‌ترین ارتباط‌ها پیوند زناشویی است گاه دستاورد این پیوند منفی است و مردم توان درک یکدیگر را ندارند، اما

1. Emotional Intimacy
2. Psychological Intimacy
3. Intellectual Intimacy
4. Sexual Intimacy
5. Physical Intimacy
6. Spiritual Intimacy
7. Aesthetic Intimacy
8. Social & Recreational Intimacy
9. Lewis, McBride, Pollack, Puleod, Butterfelde & Emmons

حتی در صورت منفی بودن نتیجه کار، باز هم به برقراری پیوند می‌پردازد (سیف، ۱۳۷۶). اهمیت ارتباط به قدری است که سنگ زیربنای بهزیستی کلی خانواده عنوان شده است، طوری که الگوهای ارتباطی آشفته بر سلامت روان زوج اثر چشمگیری دارد (شیفرت و شوارد، ۲۰۱۱).

واتزلویک و همکارانش (۱۹۸۶) بر این باور است که پیوندها، به وسیله الگوهای ارتباطی پویا، به گونه‌ای پیوسته، حتی با دگرگون شدن عنوان، پایدار باقی می‌مانند و هر پیوند پاسخ به یک محرک تازه است که با هدف از میان برداشتن یک پرسش پدید می‌آید. او پنج واقعیت اصیل را مورد توجه قرار می‌دهد:

- ۱- نداشتن پیوند امکان‌پذیر نیست.
  - ۲- پیوند در برگیرنده‌ی جنبه‌های ارتباطی و محتوایی است.
  - ۳- استفاده از علائم نگارش یک ویژگی مهم پیوند است.
  - ۴- پیوند می‌تواند عددی و قیاسی باشد.
  - ۵- هر گونه پیوند می‌تواند، به اندازه‌های گوناگون، قرینه و مکمل باشد.
- پژوهشگران شناختی- رفتاری بر این باورند که الگوهای ارتباطی، رفتارهایی آموختنی هستند و رفتارهای بد را می‌توان با رفتارهای سازگار از میان برد (ریماز، ۱۳۸۷؛ نقل از رسولی، ۱۳۸۰).

کافلین و ونجلستی<sup>۲</sup> (۲۰۰۰؛ نقل از رسولی، ۱۳۸۰) الگوهای ارتباطی همسران را سه دسته می‌دانند؛ الگوی سازنده متقابل که مهم‌ترین نوع آن برنده- برنده است و در آن، همسران با طرح مسائل خود، از واکنش‌های غیرمنطقی و پرخاشگری خودداری می‌کنند؛ الگوی اجتناب متقابل که در آن کشمکش میان همسران بسیار است، به گونه‌ای که بحث و جدل تبدیل به یک الگوی همیشگی و ویرانگر شده است؛ و الگوی توقع/ کناره‌گیری که به دو شکل توقع مرد/

1. Siffert & Schwarz  
2. Caughlin, John & Anita Vangelisti

زن کناره‌گیری و توقع زن / مرد کناره‌گیری است و افزایش یکی افزایش دیگری و تشدید کش مکش‌های زناشویی را به دنبال دارد. در این الگو، همسر متوقع فردی وابسته و همسر کناره‌گیر ترس از وابسته شدن دارد. دنتون و بارلسون<sup>۱</sup> (۲۰۰۷) دریافتند که الگوی متوقع / کناره‌گیر و اجتناب متقابل، با افسردگی، سوء مصرف مواد و خشونت مرتبط می‌باشند. در تحقیق هفر، کی کوت-گلاسر، لوینگک، گلاسر و مالارکی<sup>۲</sup> (۲۰۰۶)، الگوی توقع / کناره‌گیر با سلامت زوجها ارتباط داشت. آبلاکر، کورتنیج و ویسمان (۲۰۰۳)، نیز رابطه بین الگوی متوقع / کناره‌گیر و افسردگی را نشان دادند.

همان‌طور که گفته شد همدم طلبی عاملی دیگری است که بر صمیمیت بین زن و شوهر مؤثر است. همدم طلبی و دوری‌گزینی به سازه‌ی کلی روابط بین اشخاص یا میزان فاصله یا فضایی مربوط است که اشخاص می‌خواهند بین آنها و دیگران وجود داشته باشد. همدم طلبی تجلی نیروهای پیوند یافتن و با هم بودن است، درحالی‌که دوری‌گزینی تجلی نیروهای فردیت است که بستگی به فضای خصوصی و پرهیز اشخاص از درگیر شدن عاطفی به خاطر محافظت از خویشان دارد (برنشتاین، ۱۹۸۵؛ نقل از ثنایی، ۱۳۸۰).

شیوه عمل شخص را حالت خلقی او، خانواده‌ی اصلی و رابطه زناشویی تعیین می‌کنند. مؤلفه‌های اصلی در شیوه‌ی عمل شخص از این قرار است: ۱) میل به با هم بودن (همدم طلب یا طلبنده) در مقابل میل به تنها بودن و فعالیت منفرد داشتن (دوری‌گزین)، ۲) بیان حال و افکار و احساسات خود (همدم طلب)، در مقابل اجتناب از بیان آنها (دوری‌گزین)، ۳) مرزهای شخصی نفوذپذیری که تقریباً خارج از اختیار است (همدم طلب) در مقابل نفوذپذیری کاملاً اختیاری (دوری‌گزین) و ۴) آهنگ شخصی تند در مقابل کند. «همدم طلب» زندگی را در نهایت سرعت طی می‌کند؛ درحالی‌که «دوری‌گزین» آرام‌تر و سنجیده‌تر عمل می‌کند. با این که یکی از این دو شیوه‌ی عمل کلاً بر رفتار فرد غلبه دارد، اما می‌تواند از رابطه‌ای به رابطه‌ای و

1. Denton & Burleson  
2. Heffner, Kiecolt-Glaser, Loving, Glaser & Malarkey

از موضوعی به موضوع دیگر متفاوت باشد. مثلاً ممکن است رفتار مادری نسبت به دخترش، همدم‌طلب و نسبت به شوهرش دوری‌گزین باشد. وقتی زن یا شوهری نقش همدم‌طلب را نسبت به همسرش ایفا می‌کند و همسرش نقش دوری‌گزین را در قبال او، نوعی الگوی مکمل شکل می‌گیرد که تا حدی باعث تعادل و ثبات رابطه است. در واقع هر یک از این دو نفر خلأ زندگی دیگری را پر می‌کند. لذا رفتارهای «تعقیب» و «گریز» زن و شوهر می‌تواند تعادل مطلوبی را در روابط آن‌ها ایجاد کند. معمولاً همدم‌طلب اولین نفری است که وقتی فاصله زیادتر از حد می‌شود، دست به کار کاهش دادن فاصله می‌شود. شخص دوری‌گزین هم به نوعی باعث می‌شود که رابطه داغ نشود و مرزها کماکان محفوظ بماند. هرگاه استرس در خانواده بالا می‌گیرد، همین شیوه‌های رفتاری که باعث تعادل بوده تبدیل به محرکی برای تشدید چرخه‌ی واکنش‌ها در روابط زناشویی می‌شود؛ و لذا عکس تعادل موجب تعارض می‌گردد (ساعتی، ۱۳۸۰).

مطالعات زیادی تاکنون در زمینه ازدواج در کشور ما صورت گرفته است که از میان آن‌ها می‌توان به بخشایشی و مرتضوی (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای با عنوان رابطه‌ی بین رضایت زناشویی با رضایت جنسی و سلامت عمومی؛ خمسه و حسینیان (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای با عنوان رابطه بین تفاوت‌های جنسیتی و ابعاد صمیمیت در دانشجویان؛ رابطه‌ی بین بخشودگی کمال‌گرایی و صمیمیت در جانبازان و همسران آن توسط احتشام زاده پروین، مکوندی بهنام، باقری اشرف (۱۳۸۸)؛ بررسی الگوهای ارتباط زناشویی دبیران و باور منطقی سیاوشی (۱۳۸۳)؛ بررسی رابطه بین الگوهای ارتباط زناشویی و سلامت روان توسط شرفی (۱۳۸۲)؛ رابطه بین الگوهای ارتباطی زن و یا شوهران دانشجوی دانشگاه‌های تهران و الگوهای ارتباطی والدین آن‌ها توسط رسولی (۱۳۸۰)؛ بررسی رابطه الگوهای ارتباطی ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زوجین شاغل در دانشگاه اصفهان توسط احمدی (۱۳۸۴)؛ تعیین رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان توسط ذوالفقاری (۱۳۸۷)؛ بررسی رابطه‌ی میان رضایت از زندگی زناشویی و همدم‌طلبی-دوری‌گزینی توسط ساعتی (۱۳۸۰)؛ بررسی پیوند



الگوهای ارتباطی با خوشنودی زناشویی. مطالعات اجتماعی روانشناسی توسط شعاع کاظمی (۱۳۸۹)؛ رابطه بخشودگی، کمال‌گرایی و صمیمیت با رضایت زناشویی در زوجین جانباز توسط باقری (۱۳۸۹)؛ بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده بر کیفیت زندگی نوجوانان توسط شهرکی ثانوی (۱۳۹۰) و بررسی نقش کیفیت ارتباط زوجین در پیش‌بینی احساس تنهایی که توسط پاتو، حقیقت و حسن آبادی (۱۳۹۲) صورت گرفته، اشاره نمود. ولی پژوهشی منسجم در مورد سه متغیر صمیمیت و الگوهای ارتباطی و همدم‌طلبی و دوری‌گزینی انجام نشده است. همچنین پژوهش‌های انجام گرفته در ایران و خارج از کشور در مورد متغیر همدم‌طلبی - دوری‌گزینی بسیار محدود بود.

بنابراین این پرسش پیش می‌آید که چه عواملی باعث پدید آمدن یک رابطه‌ی خوب و داشتن الگوی ارتباطی مناسب می‌شود؟ و صمیمیت زناشویی چه طور شکل می‌گیرد و میزانش در بین زوجین چقدر است؟ و میزان همدم‌طلبی و دوری‌گزینی زوجین چگونه است؟ آیا زوجین و به سوی هم می‌روند و صمیمیت خاصی بین آن‌ها شکل می‌گیرد یا از هم دورتر و تمایز یافته‌تر می‌شوند و صمیمیت را به دست فراموشی می‌سپارند؟ آیا صمیمیت بر روی الگوهای ارتباطی اثر می‌گذارد و نقش صمیمیت واقعاً در یک رابطه‌ی زناشویی چیست؟ بنابراین هدف این پژوهش بررسی رابطه بین هر سه متغیر و خرده‌مقیاس‌های آن‌هاست.

## روش

روش این تحقیق توصیفی - مقطعی بود و داده‌های پژوهش از طریق ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه تحلیل شد. جامعه آماری پژوهش شامل کارمندان متأهل دانشگاه خوارزمی بود که از بین آن‌ها به صورت تصادفی ۱۰۰ نفر انتخاب شد (۶۱ درصد مرد و ۳۹ درصد زن) که میزان تحصیلات آن‌ها از سیکل تا دکتری متغیر بودند ولی بیش‌ترین آن‌ها در حیطه‌ی کارشناسی قرار داشتند، گروه سنی نمونه از ۲۶ سال تا ۵۷ سال و میانگین سنی آنها ۳۰ ساله بود. برای انتخاب شرکت‌کنندگان در پژوهش ابتدا لیستی از

کارمندان دانشگاه تهیه شد، از بین آن‌ها متاهلین جدا و شماره گذاری شدند و از بین لیست متاهلین به صورت تصادفی افرادی انتخاب و بین آن‌ها پرسشنامه پخش شد که بعد از حدود ۲۰ دقیقه پرسشنامه‌ها از افراد جمع‌آوری شد. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (شاخص‌های مرکزی و پراکندگی) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه) استفاده شده است.

ابزار پژوهش: پرسشنامه‌ی صمیمیت توسط واکر و تامپسون<sup>۱</sup>: مقیاس صمیمیت یک ابزار ۱۷ سؤالی است که برای سنجیدن مهر و صمیمیت تدوین شده است که در سال ۱۹۸۳ ساخته شده است. این مقیاس جزئی از یک ابزار بزرگ‌تر است که چندین بعد صمیمیت را در بر می‌گیرد، اما توسط تهیه‌کنندگان آن به صورت مقیاس مستقلی گزارش شده است. نمره‌ی آزمودنی‌ها در این مقیاس از طریق جمع نمرات سؤالات تقسیم بر ۱۷ حاصل می‌شود دامنه‌ی نمرات بین ۱ تا ۷ است که نمره‌ی بالاتر نشان‌دهنده‌ی صمیمیت بیشتر است. این مقیاس با ضریب آلفای ۰/۹۱ تا ۰/۹۷ از همسانی درونی بسیار عالی برخوردار است (واکر و تامپسون، ۱۹۸۳).

پرسشنامه الگوهای ارتباطی (CPQ کریستنسن و سولاوای (۱۹۸۴)): CPQ یک ابزار خود سنجی است که به منظور سنجش الگوی ارتباط زناشویی زوجین طراحی شده است. CPQ از ۳۵ سؤال تشکیل شده است و رفتارهای زوجین را در طی ۳ مرحله‌ی تعارض زناشویی برآورد می‌کند: الف) هنگامی که مشکلی در رابطه‌ی زوجین به وجود می‌آید. ب) در طول بحث راجع به مشکل ارتباطی و ج) بعد از بحث راجع به مشکل ارتباطی. آزمودنی‌ها هر رفتار را روی مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت که از ۱ (اصلاً امکان ندارد) تا ۹ (خیلی امکان دارد) تنظیم شده، درجه‌بندی می‌کنند. بعضی از این رفتارها عبارت است از اجتناب متقابل، بحث متقابل، بحث متقابل، بحث اجتناب، مذاکره‌ی متقابل، خشونت کلامی، خشونت جسمانی و کناره‌گیری متقابل. CPQ از ۳ خرده مقیاس تشکیل شده است: ارتباط توقع/کناره‌گیری، ارتباط سازنده

1. Alexis, Walker & Linda Thompson

متقابل و ارتباط اجتناب متقابل. ارتباط توقع /کناره گیری خود از دو بخش تشکیل شده است: مرد توقع / زن کناره گیری و زن توقع / مرد کناره گیری. در ایران عبادت پور (۱۳۷۹) به منظور برآورد روایی این پرسشنامه همبستگی بین مقیاس های این پرسشنامه و پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ را به دست آورد. ضرایب همبستگی بدست آمده برای سه خرده مقیاس ارتباط سازنده متقابل (پنج سؤالی)، ارتباط اجتناب متقابل و ارتباط توقع کناره گیری به ترتیب عبارت بودند از ۰/۵۸، ۰/۵۸، -۰/۳۵- که همگی در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی دار بودند (رسولی، ۱۳۸۰).

پرسشنامه همدم طلبی- دوری گزینی (دونالدام. برنشتاین<sup>۱</sup> و همکاران، ۱۹۸۵): همدم طلبی - دوری گزینی، یک مقیاس ۸۰ سؤالی برای اندازه گیری سازه ی همدم طلبی- دوری گزینی در روابط بین اشخاص است. این آزمون در ایران توسط ساعتی (۱۳۸۰) روی یک گروه نمونه ۱۴۹ نفری از دانشجویان دانشگاه های تهران که خود یا همسرشان متأهل بودند، اجرا شد. در این پژوهش ۱۷ سؤال نامطلوب از ۴۱ سؤال مقیاس دوری گزینی و ۱۰ سؤال نامطلوب از ۳۹ مقیاس همدم طلبی حذف شد تا ضریب اعتبار مقیاس ها افزایش پیدا کند. همسانی درونی این مقیاس با محاسبه ی همبستگی هر سؤال با کل نمرات خرده مقیاس ها به دست آمده است میانگین همبستگی هر سؤال با کل سؤال ها ۳۱٪ است که همسانی درونی ضعیفی را نشان می دهد. هیچ اطلاعاتی درباره ی اعتبار مقیاس در دست نیست. در پژوهش ساعتی ۱۳۸۰، ضریب آلفای کرنباخ برای مقیاس دوری گزینی ۵۴٪ به دست آمده است. ضریب آلفای این مقیاس بعد از حذف سؤالات نامطلوب فوق الذکر ۶۶۷/۰ رسید. ضریب آلفای کرنباخ برای مقیاس همدم طلبی ۵۹/۰ به دست آمده بود که ضریب آلفای این مقیاس هم بعد از حذف سؤالات نامطلوب فوق الذکر به ۶۵/۰ رسید. آن چنان که همبستگی معنادار قابل پیش بینی با ابزارهای سنجش نقش، قاطعیت، احساس طلبی، درون گرایی- برون گرایی و رتبه بندی مشاوران و درمانگران از

1. Donald M Bernstein

ویژگی‌های مراجعان نشان می‌دهد، مقیاس همدم طلبی - دوری‌گزینی از روایی سازه بسیار خوبی برخوردار است.

### یافته‌ها

جدول شماره یک میانگین و انحراف استاندارد هر سه متغیر را نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

الگوی ارتباطی اجتناب متقابل	الگوی ارتباطی توقع/کناره‌گیری	الگوی ارتباطی زن توقع/مرد کناره‌گیری	الگوی ارتباطی توقع مرد/زن کناره‌گیری	الگوی ارتباطی سازنده متقابل	صمیمت دوری گزینی طلبی	همدم دوری طلبی
میانگین	۱۱/۲۴	۲۷/۵۰	۱۳/۹۰	۱۳/۶۰	۲۹/۴۵	۸۸/۰۸
انحراف	۴/۷۰۴	۶/۷۹۸	۴/۶۰۷	۴/۷۵۹	۸/۶۳۸	۱۶/۵۸۳

استاندارد

با توجه به فرضیه‌های پژوهش، بین الگوی ارتباط زناشویی سازنده متقابل و همدم طلبی رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و پذیرفته شده است ( $t=0/6$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی سازنده متقابل و دوری‌گزینی رابطه منفی وجود دارد ولی معنادار نشده است و رد شده است ( $t=-0/19$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی مرد توقع/زن کناره‌گیری و همدم طلبی رابطه منفی و معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و پذیرفته شده است ( $t=-0/26$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی مرد توقع/زن کناره‌گیری و دوری‌گزینی رابطه‌ای وجود ندارد و رد شده است. بین الگوی ارتباط زناشویی زن توقع/مرد کناره‌گیری و همدم طلبی رابطه منفی معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و پذیرفته شده است ( $t=-0/27$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی زن توقع/مرد کناره‌گیری و دوری‌گزینی رابطه معناداری وجود ندارد و رد شده است. بین الگوی ارتباط

زناشویی اجتناب متقابل و همدم طلبی رابطه منفی و معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و پذیرفته شده است ( $r = -0/56$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی اجتناب متقابل و دوری گزینی رابطه معناداری وجود ندارد و رد شده است. بین الگوی ارتباط زناشویی سازنده متقابل و صمیمیت زناشویی رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و پذیرفته شده است ( $r = 0/69$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی مرد توقع / زن کناره گیری و صمیمیت زناشویی رابطه معناداری وجود ندارد و رد شده است. بین الگوی ارتباط زناشویی زن توقع / مرد کناره گیری و صمیمیت زناشویی رابطه منفی و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد و پذیرفته شده است ( $r = 0/245$ )، بین الگوی ارتباط زناشویی اجتناب متقابل و صمیمیت زناشویی رابطه منفی وجود دارد ولی معنادار نشده است و فرضیه رد شده است. بین صمیمیت و همدم طلبی رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد و فرضیه پذیرفته شده است ( $r = 0/363$ )، بین صمیمیت و دوری گزینی رابطه منفی وجود دارد ولی معنی دار نشده است بنابراین فرضیه رد شده است (جدول ۲).

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش

متغیرها	همدم طلبی	دوری گزینی	الگوی ارتباطی زن توقع / مرد کناره گیری	الگوی ارتباطی مرد توقع / زن کناره گیری	الگوی ارتباطی اجتناب متقابل	الگوی ارتباطی سازنده متقابل	صمیمیت
صمیمیت	** ۰/۳۶۳	-۰/۰۰۹	* -۰/۲۱۵	۰/۰۵۳	-۰/۱۷۶	** ۰/۶۹۹	۱
همدم طلبی	۱	-۰/۲۸	** -۰/۲۷	** -۰/۲۶	** -۰/۵۶	** ۰/۶	** ۰/۳۶۳
دوری گزینی	** -۰/۲۸	۱	-۰/۰۴	۰/۱۶	۰/۱۵	-۰/۱۹	-۰/۰۹۹

\*\* .  $p < 0/01$  . \* .  $p < 0/05$

متغیرهای همدم‌طلبی و دوری‌گزینی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و صمیمیت زناشویی به عنوان متغیر ملاک می‌باشد که با توجه به رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه نتایج حاکی از آن در زیر نشان داده شده است. جدول ۳ نشان می‌دهد که بین متغیرهای همدم‌طلبی و دوری‌گزینی با متغیر صمیمیت زناشویی رابطه معناداری ( $f=7/38, p<0.05$ ) وجود دارد؛ یعنی مدل حاضر می‌تواند ۱۳ درصد تغییرات صمیمیت زناشویی را تبیین کند.

جدول ۳. گزارش رگرسیون چندگانه برای تبیین صمیمیت زناشویی

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	همبستگی	مجذور همبستگی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۳۵۹۶/۸	۲	۰/۳۶	۰/۱۳	۱۷۹۸/۴	۷/۳۸	۰/۰۱
باقی مانده	۲۳۶۲۶/۵۵	۹۷			۲۴۳/۵۷		
کل	۲۷۲۲۳/۳۶	۹۹					

نتایج به دست آمده از ضرایب رگرسیون نشان‌دهنده آن است که متغیر همدم‌طلبی، صمیمیت زناشویی را به صورت معناداری پیش‌بینی می‌کند؛ اما دوری‌گزینی متغیر صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی نکرد.

جدول ۴. پیش‌بینی صمیمیت زناشویی بر اساس ابعاد همدم‌طلبی - دوری‌گزینی

متغیرها	B	BETA	انحراف استاندارد	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۶۳/۵۴		۱۳/۳۲	۴/۷۷	۰/۰۰
همدم‌طلبی	۱/۰۹	۰/۳۶	۰/۲۹	۳/۶۹	۰/۰۰
دوری‌گزینی	۰/۰۲۳	۰/۰۰۵	۰/۴۱	۰/۰۵	۰/۹۵

متغیرهای ارتباط سازنده متقابل، ارتباط مرد توقع/ زن کناره‌گیری، ارتباط زن توقع/ مرد کناره‌گیری، ارتباط توقع/کناره‌گیری، ارتباط اجتناب متقابل به عنوان متغیرهای پیش‌بین و

صمیمیت زناشویی به عنوان متغیر ملاک می‌باشد که با توجه به رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه نتایج حاکی از آن در زیر نشان داده شده است. جدول ۵ نشان می‌دهد که بین متغیرهای ارتباط سازنده متقابل، ارتباط مرد توقع/ زن کناره‌گیری، ارتباط زن توقع/ مرد کناره‌گیری، ارتباط توقع/کناره‌گیری، ارتباط اجتناب متقابل با متغیر صمیمیت زناشویی رابطه معناداری ( $f=24/5, p<0.05$ ) وجود دارد؛ یعنی مدل حاضر می‌تواند ۵۰ درصد تغییرات صمیمیت زناشویی را تبیین کند.

جدول ۵. گزارش رگرسیون چندگانه برای تبیین صمیمیت زناشویی

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	همبستگی	مجذور همبستگی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۳۵۹۶/۸	۴	۰/۷۱	۰/۵	۳۴۵۶/۰۳	۲۴/۵۰	۰/۰۰۰
باقی مانده	۲۳۶۲۶/۵۵	۹۵			۱۴۱/۰۴		
کل	۲۷۲۲۳/۳۶	۹۹					

نتایج به دست آمده از ضرایب رگرسیون نشان‌دهنده آن است که متغیر ارتباط سازنده متقابل و ارتباط مرد توقع/ زن کناره‌گیری صمیمیت زناشویی را به صورت معناداری پیش‌بینی می‌کند؛ اما ارتباط زن توقع/ مرد کناره‌گیری، ارتباط اجتناب متقابل متغیر صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی نکرد. متغیر ارتباط مرد توقع/ زن کناره‌گیری به علت عدم توانایی پیش‌بینی توسط نرم‌افزار حذف می‌گردد.

جدول ۶. پیش بینی صمیمیت زناشویی بر اساس ابعاد الگوهای ارتباطی

متغیرها	B	BETA	انحراف استاندارد	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۴۳/۹۸		۷/۷۷	۴/۶۵	۰/۰۰
ارتباط سازنده متقابل	۱/۳۴	۰/۷	۰/۱۴	۹/۱۹۴	۰/۰۰
ارتباط زن توقع/ مرد کناره گیری	-۰/۵۷	-۰/۱۵	۰/۳۷	-۱/۵۳	۰/۱۲
ارتباط مرد توقع/ زن کناره گیری	۰/۵	۰/۲	۰/۲۶	۱/۹۱	۰/۰۵
ارتباط اجتناب متقابل		-۰/۳۳	۰/۲۷	-۰/۴۲	۰/۶۷

متغیرهای ارتباط سازنده متقابل، ارتباط مرد توقع/ زن کناره گیری، ارتباط زن توقع/ مرد کناره گیری، ارتباط توقع/کناره گیری، ارتباط اجتناب متقابل به عنوان متغیرهای پیش بین و همدم طلبی به عنوان متغیر ملاک می باشد که با توجه به رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه نتایج حاکی از آن در زیر نشان داده شده است. جدول ۷ نشان می دهد که بین متغیرهای ارتباط سازنده متقابل، ارتباط مرد توقع/ زن کناره گیری، ارتباط زن توقع/ مرد کناره گیری، ارتباط توقع/کناره گیری، ارتباط اجتناب متقابل با متغیر همدم طلبی رابطه معناداری ( $f=29/5, p<0.05$ ) وجود دارد؛ یعنی مدل حاضر می تواند ۵۵ درصد تغییرات همدم طلبی را تبیین کند.

جدول ۷. گزارش رگرسیون چندگانه برای تبیین همدم طلبی

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	همبستگی	مجذور همبستگی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۶۶۸/۷	۴	۰/۷۴	۰/۵۵	۴۱۷/۱۸	۲۹/۵۰	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱۳۴۳/۳	۹۵			۱۴/۱۴		
کل	۳۰۱۲/۰۴	۹۹					



نتایج به دست آمده از ضرایب رگرسیون نشان‌دهنده آن است که متغیر ارتباط سازنده متقابل به صورت مستقیم و ارتباط اجتناب متقابل به صورت معکوس همدم‌طلبی را به صورت معناداری پیش‌بینی می‌کند؛ اما ارتباط زن توقع / مرد کناره‌گیری، ارتباط ارتباط توقع / کناره‌گیری متغیر همدم‌طلبی را پیش‌بینی نکرد.

جدول ۸. پیش‌بینی همدم‌طلبی بر اساس ابعاد الگوهای ارتباطی

متغیرها	B	BETA	انحراف استاندارد	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۲۰/۱۵		۲/۴۶	۸/۱۹	۰/۰۰
ارتباط سازنده متقابل	۰/۳	۰/۴۸	۰/۰۴	۶/۶۱	۰/۰۰
ارتباط زن توقع / مرد کناره‌گیری	-۰/۵۷	-۰/۱	۰/۰۸	-۱/۴۱	۰/۱۶
ارتباط مرد توقع / زن کناره‌گیری	-۰/۰۲	-۰/۰۱۷	۰/۰۸	-۰/۲۲	۰/۸۲
ارتباط اجتناب متقابل	-۰/۴۸	-۰/۴۱	۰/۰۸	-۵/۴۹	۰/۰۰

۴۶۳

متغیرهای ارتباط سازنده متقابل، ارتباط مرد توقع / زن کناره‌گیری، ارتباط زن توقع / مرد کناره‌گیری، ارتباط توقع / کناره‌گیری، ارتباط اجتناب متقابل به عنوان متغیرهای پیش‌بین و دوری‌گزینی به عنوان متغیر ملاک می‌باشد که با توجه به رگرسیون همزمان و تحلیل واریانس یک راهه نتایج حاکی از آن در زیر نشان داده شده است. جدول ۹ نشان می‌دهد که بین متغیرهای ارتباط سازنده متقابل، ارتباط مرد توقع / زن کناره‌گیری، ارتباط زن توقع / مرد کناره‌گیری، ارتباط توقع / کناره‌گیری، ارتباط اجتناب متقابل با متغیر دوری‌گزینی رابطه معناداری وجود ندارد؛ و هیچ‌کدام از ابعاد الگوهای ارتباطی نتوانستند متغیر دوری‌گزینی رو پیش‌بینی کنند.

جدول ۹. گزارش رگرسیون چندگانه برای تبیین دوری‌گزینی

متغیرها	مجموع مجدورات	درجه آزادی	همبستگی	مجدور همبستگی	میانگین مجدورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۶۶۸/۷	۴	۰/۲۷۹	۰/۰۷	۴۱۷/۱۸	۲	۰/۱
باقی مانده	۱۳۴۳/۳	۹۵			۱۴/۱۴		
کل	۳۰۱۲/۰۴	۹۹					

### نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین صمیمیت زناشویی، الگوهای ارتباطی و همدم‌طلبی - دوری‌گزینی کارمندان متأهل دانشگاه خوارزمی بود. یافته‌ها حاکی از آن است که بین صمیمیت زناشویی و همدم‌طلبی، صمیمیت زناشویی و الگوی ارتباطی سازنده متقابل، همدم‌طلبی و الگوی ارتباطی سازنده متقابل رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که متغیر همدم‌طلبی و الگوی ارتباطی سازنده متقابل به صورت جداگانه می‌تواند میزان صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی کنند. یعنی هر چه همدم‌طلبی و الگوی ارتباط زناشویی بیشتر شود صمیمیت زناشویی بیشتر می‌شود. همچنین الگوی ارتباط زناشویی می‌تواند همدم‌طلبی را پیش‌بینی کند. اگر ارتباط بین زن و شوهر یک ارتباطی سازنده و متقابل باشد، میزان همدم‌طلبی بین آن‌ها افزایش پیدا می‌کند و به جای دوری‌گزینی از یکدیگر به سمت همدم‌طلبی می‌روند و میزان صمیمیت بین آن‌ها هم افزایش پیدا می‌کند که این یافته‌ها با یافته‌های مطالعه شعاع کاظمی (۱۳۸۹) که در آن رابطه‌ی الگوهای ارتباطی سازنده و خوشنودی از زندگی زناشویی و در نتیجه سلامت خانواده مورد بررسی قرار داده بود هم سو است. زیرا خوشنودی از زندگی باعث می‌شود که فرد به سمت همدم‌طلبی برود. این نتیجه با یافته‌های پژوهش یانگ و لانگ<sup>۱</sup> (۱۹۹۸)، نقل از احمدی، (۱۳۸۴)، کافلین و ونجلیستی<sup>۲</sup> (۲۰۰۰)،

1. Young mark E& Lynn L long  
2. Caughlin John P & Anita L V angelisti

نقل از رسولی، ۱۳۸۰)، بورپی و لنگر<sup>۱</sup> (۲۰۰۵، نقل از سیاوشی، ۱۳۸۴)، گوردون و همکاران<sup>۲</sup> (۱۹۹۹، نقل از شرفی، ۱۳۸۲) هم همخوانی دارد. همچنین با یافته‌های احمدی (۱۳۸۴) که بررسی الگوهای ارتباطی ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زوجین شاغل دانشگاه اصفهان پرداخته بود همخوانی داشت، نتایج به دست آمده نشان داده که بیش‌ترین میزان همبستگی بین رابطه سازنده متقابل و رضایتمندی زناشویی در زنان دیده شد به این معنا که در زنان در صورتی که الگوی ارتباطی از نوع رابطه سازنده متقابل باشد، میزان رضایتمندی زناشویی و در نتیجه صمیمیت بین آنها افزایش می‌یابد.

نتایج نشان داد بین صمیمیت زناشویی و الگوی ارتباطی زن توقع/مرد کناره‌گیر، همدم‌طلبی با سه الگوی ارتباطی زن توقع/مرد کناره‌گیر، مرد توقع/زن کناره‌گیر، اجتناب متقابل رابطه منفی و معنادار وجود دارد که از این سه الگوی ارتباطی فقط الگوی ارتباطی اجتناب متقابل به صورت معکوس می‌تواند همدم‌طلبی را پیش‌بینی کند.

اگر در رابطه‌ی زناشویی مرد از همسر خود توقع داشته باشد و زن کناره‌گیری کند و در ارتباط مرد حرف اول و آخر را بزند، میزان همدم‌طلبی بین آنها کاهش می‌یابد و به سمت دوری‌گزینی می‌روند چون وقتی در رابطه زن بی‌اهمیت جلوه داده شود میزان همدم‌طلبی کم می‌شود و به سمت دوری از مرد پیش می‌رود و فاصله می‌گیرد و همچنین میزان صمیمیت بین آنها هم کاهش می‌یابد که این یافته‌ها با یافته‌های مطالعات هوی و همکاران<sup>۳</sup> (۱۹۹۵، نقل از رسولی، ۱۳۸۰) هم سو است. برخی از پژوهش‌ها نیز اثبات کرده‌اند که زمانی که زنان در ارتباطی قرار می‌گیرند که خودشان کناره‌گیر و همسرشان متوقع است، میزان رضایتمندی آنها افزایش می‌یابد (گاتمن، کراکف<sup>۴</sup>، ۱۹۸۹؛ نقل از شهرکی ثانوی، ۱۳۹۰) هوی و همکاران، ۱۹۹۵، به نقل از رسولی، ۱۳۸۰).

- 
1. Burpeeleslie & Ellen Longer
  2. Gordan Kristina Coop
  3. Heavey Christopher
  4. Krokoff

همچنین هرچه در روابط زناشویی ارتباط بین زن و شوهر به صورتی باشد که زن توقع و مرد کناره‌گیری کند، یعنی الگویی که در آن یکی از همسران از بحث خودداری می‌کند و دیگری سرزنش یا گله و شکایت می‌کند و زن سالاری در خانه وجود داشته باشد، همدم طلبی بین آن‌ها کاهش می‌یابد زیرا رابطه بین این دو متغیر منفی و معکوس است همچنین صمیمیت هم کاهش می‌یابد و به سمت دوری‌گزینی می‌روند که این یافته‌ها یا یافته‌های مطالعات گاتمن، کراکف (۱۹۸۹، نقل از شهرکی ثانوی، ۱۳۹۰) و هوی و همکاران (۱۹۹۳، نقل از رسولی، ۱۳۸۰) هم سو است. برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که این الگو مخصوصاً هنگامی که زن توقع و مرد کناره‌گیر باشد پیش‌بینی کننده‌ی کاهش رضایتمندی و میزان صمیمیت و همدم طلبی بین آن‌ها است (هوی و کریستنسن<sup>۱</sup> و ملامات، ۱۹۹۵، نقل از ساعتی ۱۳۸۰).

یافته‌های این پژوهش با یافته‌های مطالعه‌ی احمدی (۱۳۸۴) که الگوهای ارتباطی با میزان رضایت زناشویی را مورد بررسی قرار داده بود و همچنین کریستنسن و هوی (۱۹۹۵، نقل از ساعتی، ۱۳۸۰)؛ فوگارتی (۱۹۷۶، نقل از شعاع کاظمی، ۱۳۸۹)؛ یاکوبسن و مارگولین<sup>۲</sup> (۱۹۹۷، نقل از ذوالفقاری، ۱۳۸۷) هم سو است به این معنا که چون صمیمیت یکی از خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی است در نتیجه هر چه در رابطه الگوی ارتباطی توقع/کناره‌گیری باشد، رضایت زناشویی کمتر و صمیمیت بین آن‌ها هم کاهش می‌یابد و به سمت دوری‌گزینی می‌روند.

همچنین در تحلیل رابطه و توانایی پیش‌بینی معکوس الگوی ارتباطی اجتناب متقابل باید گفت، اگر در روابط زناشویی ارتباط بین زن و شوهر به صورت اجتناب متقابل باشد میزان همدم طلبی بین زن و شوهر و صمیمیت کاهش می‌یابد و هر دو به سمت دوری‌گزینی سوق پیدا می‌کنند.

1. Christensen  
2. Margolin

این یافته‌ها با یافته‌های شعاع کاظمی (۱۳۸۹)؛ رابرتز (۲۰۰۰، نقل از شرفی، ۱۳۸۲)، شیلینگ<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۰۳، نقل از سیاوشی، ۱۳۸۴)، ویلیامز و فرایز<sup>۲</sup> (۲۰۰۵، نقل از رسولی، ۱۳۸۰) و میلز<sup>۳</sup> (۲۰۰۸) که ارتباط الگوی ارتباطی اجتناب متقابل با رضایت زناشویی و خوشنودی زناشویی را مورد بررسی قرار داده بودند هم سو است. در واقع می‌توان نتیجه گرفت هرچه الگوی ارتباطی از سمت سازنده متقابل به سمت اجتناب متقابل برود رضایت زناشویی و خوشنودی و در نتیجه صمیمیت بین آن‌ها کاهش می‌یابد و به سمت اجتناب از هم و دوری‌گزینی سوق پیدا می‌کنند.

رابطه مثبت و معنادار بین همدم‌طلبی با صمیمیت و توانایی پیش‌بینی صمیمیت زناشویی نشان داد که هرچه زن و شوهر با هم همدم‌طلب باشند و به سمت هم سوق پیدا کنند صمیمیت بین آن‌ها افزایش می‌یابد و بالعکس هرچه دوری‌گزینی بین آن‌ها وجود داشته باشد و از هم فاصله بگیرند و تمایزهای زیادی بین آن‌ها باشد صمیمیت بین آن‌ها کاهش می‌یابد.

به طور کلی از این هفده فرضیه می‌توان نتیجه گرفت که اگر در رابطه بین زن و شوهر الگوی ارتباطی بین آن دو به صورت سازند و متقابل باشد میزان صمیمیت بین آن دو هم افزایش می‌یابد و نسبت به هم بیشتر همدم‌طلب هستند و به سمت هم سوق پیدا می‌کنند در نتیجه دوری‌گزینی بین آن‌ها کاهش می‌یابد. این یافته‌ها با یافته‌های ساعتی (۱۳۸۰) که به بررسی رابطه‌ی میان رضایت از زندگی و همدم‌طلبی - دوری‌گزینی پرداخته بود همخوانی دارد. صمیمت خرده‌مقیاس رضایت زناشویی است بنابراین میزان همدم‌طلبی بالا بین زن و شوهر رضایت زناشویی و به دنبال آن صمیمیت بین آن‌ها را افزایش می‌دهد. در تحقیقی که فیلیپ لارنسوا (۱۹۹۳) انجام داد نشان داد زنان الگوی ارتباطی حساس‌تری نسبت به مردان دارند به طوری که خود فاش‌سازی با صمیمیت بالا همراه است و همسرانی که سطوح بالایی از کناره‌گیری را دارند میانگین نمرات صمیمیت آن‌ها پایین است. همچنین نشان داد که بین

1. Schilling Elizabet  
2. Wiliams Stacey & Irene Hason Frieze  
3. Mills Linda G

صمیمیت و همدم‌طلبی و رضایت زناشویی همبستگی معنادار وجود دارد یعنی با افزایش صمیمیت میزان همدم‌طلبی و در نتیجه رضایت زناشویی بین زن و شوهر افزایش می‌یابد و بیش‌ترین میزان همدم‌طلبی با بالاترین صمیمیت همراه بود. همچنین با یافته‌های مطالعه‌ی ابراهیمی (۱۳۹۰) که به بررسی تأثیر آموزش برنامه‌ی غنی‌سازی ارتباط بر افزایش صمیمیت زوج‌های هر دو شاغل پرداخته هم سو است. که آموزش مهارت‌های ارتباطی در این برنامه باعث شد زوج‌های هر دو شاغل بتوانند احساسات مثبت و منفی خود و مسائل خاص خود را با یکدیگر مطرح کرده و درک کنند و در نتیجه‌ی گفتگوهای ماهرانه و درک همدیگر و باز و پذیرا بودن نسبت به هم، هیجانات منفی کاهش یافته و هیجانات مثبت و تعاملات مثبت و در نهایت صمیمیت زوج‌ها افزایش یابد که با یافته‌های میشل<sup>۱</sup> و همکاران هم همسو است. به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که اگر ارتباط بین زن و شوهر یک ارتباطی سازنده و متقابل باشد، میزان همدم‌طلبی و صمیمیت بین آن‌ها افزایش پیدا کند و دوری‌گزینی بین آن‌ها کاهش می‌یابد.

مطالعه حاضر محدودیت‌هایی داشت که به شرح زیر می‌باشند: (۱) نمونه پژوهش را کارمندان تشکیل می‌دادند که به لحاظ فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی قشر خاصی هستند، بنابراین تعمیم نتایج به جامعه بزرگ‌تر باید با احتیاط صورت گیرد. (۲) متغیرهایی مانند تعداد فرزندان کنترل نشده‌اند که ممکن است در رابطه بین متغیرهای اصلی پژوهش نقش واسطه‌ای داشته باشند. این مسأله در تعمیم نتایج نیز استلزام‌های خود را به همراه دارد. (۳) استفاده از ابزارهای خودسنجی و عدم امکان ارزیابی کیفی، امکان دارد که باعث افزایش سوگیری در پاسخ‌ها به خصوص پرسشنامه الگوهای ارتباطی شده باشد. پیشنهادهای زیر برای پژوهش‌های آتی توصیه می‌شوند: (۱) در نمونه‌های مختلف انجام شود. همچنین می‌توان اینگونه پژوهش‌ها را روی نمونه‌های بالینی انجام داد. (۲) نمونه به صورت زوج انتخاب شوند تا امکان مقایسه زوجین با هم وجود داشته باشد. (۳) تأثیر متغیرهای دیگر (مانند تعداد فرزندان) مورد بررسی قرار گیرد.

1. Mitchel

۴) پیشنهاد می‌شود برای بررسی عمیق‌تر در نمونه‌های بزرگتر از روش معادلات ساختاری استفاده شود. ۵) اجرای پژوهش‌های مشابه با استفاده از نمونه‌های مختلف، می‌تواند تکرارپذیری یافته‌های پژوهش حاضر را بررسی کند.

### سپاس و قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از همکاری صمیمانه کارمندان متأهل دانشگاه خوارزمی شرکت‌کننده در پژوهش و کلیه کسانی که در انجام این پژوهش همکاری و مشارکت داشته‌اند، تقدیر و تشکر نمایند.

### منابع فارسی

- ابراهیمی، پایناز ثنایی ذاکر، باقر و نظری، علی محمد. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر آموزش برنامه غنی‌سازی ارتباط بر افزایش صمیمیت زوج‌های هر دو شاغل، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان، ۱۶(۴) (مسلسل ۶۲): ۳۷-۴۳.
- احمدی، احمد و فاتحی زاده، محسن. (۱۳۸۴). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی ازدواج و میزان رضایتمندی زناشویی زوجین شاغل در دانشگاه اصفهان. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۱(۲).
- احتشام زاده، پروین مکوندی، بهنام و باقری، اشرف. (۱۳۸۸). رابطه بین بخشودگی کمال‌گرایی و صمیمیت در جانبازان و همسران آن. فصلنامه یافته‌های نو در روان‌شناسی، ۴(۱۲): ۱۲۳-۱۳۶.
- اعتمادی، عذرا نوابی‌نژاد، شکوه احمدی، سیداحمد و فرزاد، ولی الله. (۱۳۸۵). بررسی درمان شناختی - رفتاری بر صمیمیت زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر اصفهان. مجله مطالعات روان شناختی، ۲(۲۱): ۶۹-۸۷.
- باقری، اشرف. (۱۳۸۹). رابطه بخشودگی، کمال‌گرایی و صمیمیت بارضایت زناشویی در زوجین جانباز، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی اهواز.
- باگارووی، دنیس (۱۳۸۵). افزایش صمیمیت در ازدواج. ترجمه آتش‌پور، سیدحمید وهمکاران. اصفهان: دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان.

- بخشایشی، علیرضا و مرتضوی، مهناز. (۱۳۸۸). رابطه‌ی بین رضایت زناشویی با رضایت جنسی و سلامت عمومی، فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۳(۴).
- برنشتاین. (۱۳۸۴). زناشویی درمانی از دیدگاه رفتاری-ارتباطی. ترجمه حسن پور، عابدی ناینی و منشی، غلامرضا. تهران: انتشارات رشد.
- پاتو، مژگان حقیقت، فرشته و حسن آبادی حمیدرضا. (۱۳۹۲). بررسی نقش کیفیت ارتباط زوجین در پیش بینی احساس تنهایی. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده کردستان، ۳(۴).
- ثناپی، باقر. (۱۳۸۰). مقیاس سنجش خانواده ازدواج. تهران: انتشارات بعثت.
- خمسه، اکرم؛ حسینیان، سیمین. (۱۳۸۷). رابطه بین تفاوت‌های جنسیتی و ابعاد صمیمیت در دانشجویان. فصلنامه مطالعات زنان، ۶(۱).
- دلور، علی. (۱۳۸۷). احتمالات و آمار کاربردی در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: رشد.
- ذوالفقاری، مریم. (۱۳۸۷). تعیین رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۱۴(۱۵).
- رسولی، محسن. (۱۳۸۰). رابطه بین الگوهای ارتباطی زن و شوهرهای دانشجوی دانشگاه تهران و الگوهای ارتباطی والدین آنها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- ساعتی، سهیلا. (۱۳۸۰). بررسی رابطه میان رضایت از زندگی زناشویی و همدم‌طلبی-دوری‌گزینی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد گروه مشاوره. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن.
- سیاوشی، حسین و نوابی نژاد، شکوه. (۱۳۸۴). رابطه الگوهای ارتباطی زناشویی و باورهای منطقی دبیران دبیرستان‌های ملایر. فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۴(۱۵): ۹-۲۳.
- شرفی، علی. (۱۳۸۲). رابطه بین الگوهای ارتباط زناشویی و سلامت روان معلمان زن دوره ابتدایی و همسران آنها در تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه تربیت معلم.
- شعاع کاظمی، مهرانگیز. (۱۳۸۹). بررسی پیوند الگوهای ارتباطی با خشنودی زناشویی. مطالعات اجتماعی روانشناسی زنان، ۸(۱): ۵۷-۷۰.
- شهرکی ثانوی، فریبا (۱۳۹۰) بررسی رابطه‌ی الگوهای ارتباطی خانواده بر کیفیت زندگی نوجوانان. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده. (۱): ۱۰۱-۱۱۴.



عبادت پور، بهناز. (۱۳۷۹). هنجاریابی پرسشنامه الگوهای ارتباطی زناشویی در شهر تهران در سال ۱۷۸-۱۷۹. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.

### منابع لاتین

- Ahmadi k, Nabipoor SM, Kimiaee SA & Afzali MH. (2010). Effect of family problem solving on marital Satisfaction. *Journal of Applied Science*, 1(8): 682-687.
- Borden JS, Fischer JL & Niehuis S. (2009). Predicting marital adjustment from young adults initial levels and changes in emotional intimacy over time. *Journal Of Adult Development*. ?
- Boroghani M, Hamedinia MR, Assad MR, Zarei M. (2010). The Study of the Body Mass Index and Physical Activity among 11-14 Year-Old Adolescent Boys in Khooshab, *Knowledge & Health*, 5(2,3):12-18. [Persian]
- Cordova JV, Gae CB & Warren LZ. (2005). Emotional skillfulness in marriage :Intimacy as amediator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction. *Journal Of Social And Clinical Psychology*, 24(2):218\_235.
- Denton WH & Burleson B. (2007). The initiator style questionnaire: A scale to assess initiator tendency in couples. *Personal Relationships*, 14: 245-268.
- Duad S. (2006). Obesity and overweight management. In: Duad S. Nutrition Essential for Nursing Practice. 5th ed. Baltimore; Lippincott Williams & Wilkins. 2006; 372-395.
- Eckert RM. (2009). Intimacy, libido, depressive symptoms and marital satisfaction in post partum couples. Doctoral Nursing Practice Dissertation, Drexel university.
- Golestan M, Akhavan KS, Fallah TM, Sharafaldini M. (2008). Frequent secondary school students in Yazd. *Shahid Sadoghi Yazd Journal Research Medical Science*, 16(2):31-35. [Persian]
- Hazavehei SMM, Pirzadeh A, Entezari MH, Hasanzadeh A. (2010) The effect of educational program based on BASNEF model on the nutritional behavior of students. *Zahedan Journal Research Medical Science*, 13(1): 23-29. [Persian]
- Heffner KL, Kiecolt-Glaser JK, Loving TJ, Glaser R & Malarkey WB. (2006). Older spouses 'cortisol responses to marital conflict: Associations with demand/withdraw communication patterns. *Journal of Behavioral Medicine*, 29(4): 317-325.
- Jafari rad S, Keshavarz SA, Khalilian AR. (2003). The relationship between BMI with socioeconomic factors in the high school girls in sari 2003. *Mazandaran Journal of Medical Sciences*, 16(51):75-80. [Persian]
- Marchand JF, & Hock E. (2000). Avoidance and attacking conflict resolution strategies among married couple: Relations to depressive symptoms and marital satisfaction. *Family Relations*, 49: 201 - 206
- Mirgain SA & Cordova JV. (2007). Emotion skills and marital health: The association between observed and self reported emotion skills, intimacy and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26(9): 983\_1009.

- Patrick S, Sells JN, Giordano FG & Tollerud TR. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The Family Journal*, 15:359-367.
- Philippe L. (2005). The interpersonal process model of intimacy in marriage: a diary psychology. *Journal of family psychology*, 19(2): 314-323.
- Sangkyu H & Heuikwang J. (2009). Korean pastors and their wives marital satisfaction and its predicting factors. *Journal of Pastoral Psychology*. springer link
- Siffert A & Schwarz B. (2011). Spouses' demand and withdrawal during marital conflict in relation to well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(2): 262-277.
- Soboti B, Fallah SH, Summary principles of pediatric Nelson. (2010). Tehran ArtinTeb publications, 13. [Persian]
- Uebelacker LA, Courtnage ES & Whisman MA. (2003). Correlates of depression and marital dissatisfaction: Perceptions of marital communication style. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20(6): 757-769.